

An Examination of Internal Medicine Nursing Postgraduate Theses in Turkey

Türkiye’de İç Hastalıkları Hemşireliği Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi

Emine KARAMAN¹ , Esra OKSEL¹

¹Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği, İzmir, Türkiye

Cite this article as: Karaman E, Oksel E. An Examination of Internal Medicine Nursing Postgraduate Theses in Turkey. Arc Health Sci Res 2020; 7(2): 161-6.

161

ABSTRACT

Objective: This study was conducted to examine postgraduate theses in the field of internal medicine nursing.

Material and Methods: This study, registered in the archives of Higher Education Council National Thesis Center, examined 332 theses, between January 01, 2009, and January 01, 2019. The theses were accessed online by entering “internal medicine nursing” in the search section of the detailed search department of Higher Education Council National Thesis Center. A descriptive research design was used in the research model, and the data were collected using the “Thesis Review Form” created by the researchers. Data were analyzed using descriptive statistical methods. Ethical approval was obtained from the scientific ethics committee of a university.

Results: Of the total theses examined, 71.1% belonged to master’s degree and 28.9% belonged to doctorate degree. Master’s theses are mostly descriptive (67.4%), experimental (15.7%), and methodological (12.7%). The majority of doctoral theses were experimental (76%), methodological (15.7%), and cross-sectional (6.25%). When the distribution of the theses was examined according to the subjects, it was determined that the master’s theses were mostly directed to the fields of hematology-oncology, cardiovascular diseases, and endocrinology. Doctoral theses were frequently conducted in the fields of endocrinology, cardiovascular diseases and hematology-oncology.

Conclusion: It is seen that both the master’s and doctoral theses have the same subject areas. Besides, it is seen that theses gained momentum in terms of quantity and quality. It is thought that determining the study areas and the gaps in this area will contribute to academic development.

Keywords: Internal medicine, nursing, postgraduate

ÖZ

Amaç: Çalışma iç hastalıkları hemşireliği alanında yapılmış olan lisansüstü tezleri incelemek amacıyla yapılmıştır.

Gereç ve Yöntem: Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi arşivinde kayıtlı lisansüstü tezlerin incelendiği çalışmada, 01 Ocak 2009-01 Ocak 2019 yılları arasında “İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı” alanında 332 tez incelenmiştir. Tezlere YÖK Ulusal Tez merkezinde detaylı tarama motorunun anabilim dalı arama bölümüne “İç Hastalıkları Hemşireliği” yazılarak online ulaşılmıştır. Tarama modelinde betimsel araştırma deseni kullanılan çalışmada veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan “Tez İnceleme Formu” ile toplanmıştır. Veriler betimsel istatistik yöntemler kullanılarak çözümlenmiştir. Bir üniversitenin bilimsel araştırma ve yayın etiği kurulundan etik onay alınmıştır.

Bulgular: Tezlerin %71,1’i yüksek lisans, %28,9’u doktora alanına aittir. Yüksek lisans tezleri çoğunlukla tanımlayıcı (%67,4), deneysel (%15,7) ve metodolojik (%12,7) tiptedir. Doktora tezlerinin ise çoğunluğunun deneysel nitelikte (%76), metodolojik (%15,7) ve kesitsel (%6,25) tipte olduğu görülmüştür. Tezlerin konulara göre dağılımına bakıldığında yüksek lisans tezlerinin sıklıkla hematoloji-onkoloji, kalp damar hastalıkları ve endokrinoloji alanlarına yönelik yapıldığı belirlenmiştir. Doktora tezlerinin ise sıklıkla endokrinoloji, kalp damar hastalıkları ve hematoloji-onkoloji alanlarında yapıldığı saptanmıştır.

Sonuç: Hem yüksek lisans hem de doktora tezlerinde aynı konu alanlarında yoğunluğun olduğu görülmektedir. Yanı sıra tezlerin nicelik ve nitelik bakımından yıllara göre ivme kazandığı görülmektedir. Çalışma alanlarının ve bu alandaki boşlukların belirlenmesinin akademik gelişime katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, lisansüstü, iç hastalıkları

Address for Correspondence: Esra OKSEL, Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği, İzmir, Türkiye, esra.tezer@ege.edu.tr

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Received: 15.10.2019

Accepted: 23.02.2020

Giriş

Hemşirelik mesleği, insanlara yardım etmek ve sağlığı iyileştirme isteğine bağlı olarak ortaya çıkmıştır. Dünyada modern hemşireliğin kurucusu olan Florence Nightingale'in hemşire olmak için verdiği çaba, kırm savaşındaki rolü ile birlikte hemşirelik mesleğine önemli katkılarda bulunmuştur. Ülkemizde ise ilk olarak Besim Ömer Paşa'nın, İstanbul'da tanınmış ailelerinin kızlarını, "Gönüllü Hastabakıcılık Kursu"na çağırması ile başlamıştır. 1925 yılında Kızılay Derneği'ne bağlı ilk hemşirelik okulu kurulmuştur. İlk lisans eğitimine de 1955 yılında Ege Üniversitesi'nde başlamıştır (1).

İnsanın en temel haklarından biri sağlık hakkıdır. Sağlık hizmetlerinde başarı, olanakların hasta ya da sağlıklı bireylerin sağlık bakım standartlarını arttıracak şekilde kullanılmasına, hemşire ve diğer sağlık personelinin iyi yetiştirilmesine bağlıdır (2). Özellikle lisans mezuniyeti sonrası eğitim hemşirelik mesleği için gerekli olan bir eğitim basamağıdır. Lisansüstü eğitim, ilgili alandaki bilgilerin derinlemesine öğrenmeyi, analitik düşünme becerisini kazanmayı, araştırmanın önemini anlamayı ve uygulamaları kanıta dayandırmayı sağlar (3). Lisansüstü eğitimde kazanılan bilgi ve becerilerle hemşirenin uygulama alanında lider sağlık profesyoneli rolünü üstlenebildiği belirtilmektedir (4). Alanda yapılan bazı lisansüstü tezler de buna güzel örnek oluşturmaktadır. Yüksek lisans çalışmaları arasında bir çalışmanın hemşirelik uygulamalarında kullanılan infüzyon ve beslenme pompasının birleştirilerek yerli bir tasarımı ile prototipinin oluşturulması ve sağlanmıştır (5). Diğer bir çalışmada ise mobil bir uygulama geliştirilmiş olup, bu uygulamaya dayalı eğitimin etkinliği incelenmiştir (6).

Bilimsel araştırmalar, tüm disiplinlerde gelişimin ön koşuludur. Kapsam ve nitelik açısından bakıldığında bilimsel araştırmalar içerisinde lisansüstü tezler ön plana çıkmaktadır. Bir alanda yapılmış olan tezlerin nitelik ve niceliği o alanın gelişimini gösterdiği kadar o alanda bilimselleşme yolunda atılan adımların da kanıtıdır (7-10). Özellikle aynı alanın farklı yönleri ile ilgili yapılan çalışmaların bir bütün olarak ortaya konması önemlidir ve bir gereklilik oluşturmaktadır.

Hemşirelik alanları içerisinde iç hastalıkları hemşireliği çok geniş bir kapsamı ve bir çok alt dalı olan bir alandır. Dolayısıyla bu alanın ve alanda yapılan lisansüstü tez çalışmalarının konu yelpazesi de oldukça geniştir. İç hastalıkları hemşireliği alanında yapılan çalışmaların ağırlığının ve boşlukların hangi alanlarda olduğunun görülmesinin alanın çok yönlü gelişimine katkı sağlamada önemli olduğu düşünülmüştür. Bu araştırmada, Türkiye'de iç hastalıkları hemşireliği alanında son 10 yılda yapılmış olan lisansüstü tezlerin incelenerek içerik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Çalışma, iç hastalıkları hemşireliği alanında yapılan çalışmaları derinliği ve yaygınlığı ile ortaya koymuştur. Yapılacak yeni çalışmalar için ihtiyaç duyulan araştırma konu ve yöntemlerinin belirlenmesinde ve farklı fikirlerin ortaya konmasında araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın tipi

Çalışmada tarama modelinde betimsel araştırma deseni kullanılmıştır. "Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan

bir durumu mevcut şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır." (11). Araştırmaya dahil edilen lisansüstü tez çalışmaları doküman incelemesi tekniğinden yararlanılarak değerlendirilmiştir. "Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar" (12).

Araştırmanın yeri ve zamanı

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi arşivine kayıtlı, 01 Ocak 2009-01 Ocak 2019 tarihleri arasında erişime açık yayımlanan İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'na ait lisansüstü tezler incelenmiştir.

Araştırmanın evreni ve örnekleme

Araştırmada, YÖK Başkanlığı Ulusal Tez Merkezi arşivinde kayıtlı olan İç Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı'nda yapılan tüm lisansüstü tezler çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Örnekleme seçimine gidilmemiş olup, araştırma evreni içerisinde sistem üzerinden erişime açık, bilimsel araştırmaların ivme kazandığı düşünülen son 10 yıllık süreçte (01 Ocak 2009-01 Ocak 2019) yayımlanmış tüm tezler örnekleme dahil edilmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>) üzerinden detaylı tarama altında anabilim dalı bölümünden iç hastalıkları hemşireliği seçilerek onaylı, tamamlanmış ve izinli 333 teze ulaşılmıştır. Tezler incelendiğinde bir tanesinin tıpta yan dal uzmanlık alanında yapıldığı ve anabilim dalının yanlış kodlandığı belirlenmiş ve araştırma dışında bırakılmış; çalışma kapsamında 332 lisansüstü tez incelenmiştir.

Veri toplama aracı

Tezlere <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp> sayfasına girilerek, online olarak ulaşılmıştır. Veriler araştırmacılar tarafından oluşturulan "Tez İnceleme Formu" ile toplanmıştır.

Tez inceleme formu: İlgili literatür incelenerek hazırlanmış olan tez inceleme formu; tezlerin türü, temel konusu, yapıldığı üniversite, enstitü, anabilim dalı, tezlere erişim durumu, tezlere uygulanan yöntem gibi tezleri incelemeye yardımcı olacak 10 sorudan oluşmaktadır (Ek 1).

Verilerin değerlendirilmesi

Veriler betimsel istatistikî yöntemler (yüzde, frekans, ortalama) kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırmanın etik boyutu

Araştırma makalesinde veri toplama kaynağı olarak YÖK-Ulusal Tez Merkezi gösterilmiştir. Bu çalışma için etik komite onayı Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulları-Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (No: 56-2017) alınmıştır. YÖK'e gerekli bilgilendirme yapılmış, izin alınmıştır.

Bulgular

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ulusal tez tarama kataloğunda, iç hastalıkları hemşireliği anabilim dalı altında son 10 yıllık süreçte yayımlanmış tezler çalışmaya dahil edilmiştir. Örnekleme dahil edilme kriterlerini taşıyan 332 tez incelenmiştir. Lisansüstü tezlerin %71,1'inin yüksek lisans, %28,9'unun doktora alanına ait olduğu görülmüştür (Tablo 1).

Tablo 1. Lisansüstü tezlerin programa ve yöntemlerine göre dağılımı (n=332)

Yöntem	Lisans üstü programlar			
	Yüksek lisans (n=236, %71,1)		Doktora (n=96, %28,9)	
	n	%	n	%
Tanımlayıcı	161	68,2	-	-
Analitik	5	2,1	2	2,1
Deneyisel	37	15,7	73	76
Metadolojik	30	12,7	15	15,6
Nitel	1	0,4	6	6,2
Ürün geliştirme (Cihaz ve mobil uygulama)	2	0,8	-	-

Tablo 2. Lisansüstü tezlerin programa göre konu dağılımları (n=332)

Konu	Lisans üstü programlar			
	Yüksek lisans (n=236, %71,1)		Doktora (n=96, %28,9)	
	n	%	n	%
Hematoloji-Onkoloji	44	18,6	15	15,6
Kalp Damar Hastalıkları	36	15,3	15	15,6
Endokrinoloji	30	12,7	16	16,7
Nöroloji	18	7,6	8	8,3
Nefroloji	18	7,6	9	9,4
Geriatrı	17	7,2	4	4,2
Yoğun Bakım	15	6,4	4	4,2
Göğüs Hastalıkları	14	5,9	9	9,4
Gastroenteroloji	104,2	1	1,0	
Hemşirelik Uygulamaları	6	2,6		
Romatoloji	5	2,1	5	5,2
Enfeksiyon hastalıkları				
El Hijyeni	5	2,1		
Acil	4	1,7		
Kas İskelet	3	1,3	2	2,1
Obezite – Metabolik Sendrom	2	0,9	2	2,1
Diğer	9	3,8	6	6,2

Yüksek lisans tez çalışmalarının özellikleri

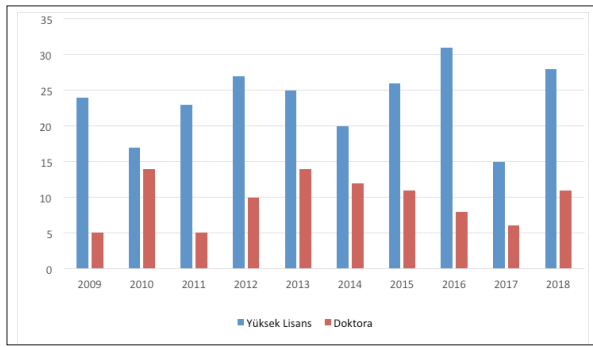
Yüksek lisans tezleri (n=236) yöntemlerine göre incelendiğinde %68,2'sinin tanımlayıcı %2,1'inin analitik, %15,7'sinin deneyisel, %12,7'sinin metadolojik, %0,4'ünün nitel, %0,8'inin fenomenolojik çalışma olduğu ve %0,8'inin de ürün geliştirme ve denemeye yönelik çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Analitik çalışmalara bakıldığında prospektif kohort çalışması (%25), analitik çalışma (%25) ve retrospektif çalışmaları (%50) içerdiği görülmektedir.

Deneyisel çalışmalara bakıldığında %13,5'inin randomize kontrollü, %18,9'unun deney kontrol çalışması, %8,1'inin deney vaka kontrollü, %29,7'sinin deneyisel, %2,7'sinin deneyisel prospektif, %2,7'sinin müdahale kontrollü, %2,7'sinin ön test son test deneyisel kontrol grupsuz, %5,4'ünün müdahale, %13,5'inin yarı deneyisel, %2,7'sinin tek gruplu deney kontrol çalışması şeklinde belirtildiği görülmektedir.

Methodolojik çalışmalarda %93,3'ünün geçerlik güvenirlik çalışması olduğu; nitel çalışmalara bakıldığında ise %33,3'ünün nitel, %66,7'sinin fenomenolojik tipte çalışmalar olduğu belirtilmiştir. Yüksek lisans çalışmaları arasında bir çalışmanın hemşirelik uygulamalarında kullanılan infüzyon ve beslenme pompasının birleştirilerek yerli bir tasarımı ile prototipinin oluşturulması, üretilmesi ve hemşireler tarafından değerlendirilmesi sağlanmıştır. Diğer bir çalışmada ise mobil bir uygulama geliştirilerek kardiyopulmoner resüsitasyonda anlatım yöntemine göre mobil uygulamaya dayalı eğitimin etkinliği incelenmiştir.

Doktora tez çalışmalarının özellikleri

Doktora tezleri (n=96) yöntemlerine göre incelendiğinde, %76'sının deneyisel çalışmalar olduğu, %15,6'sının metadolojik, %6,2'sinin nitel, %2,1'inin de analitik çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Deneyisel araştırmalara bakıldığında %5,5'inin yarı deneyisel, %4,1'inin tek grup ön test son test deneme öncesi

Şekil 1. Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı (n=332)

model çalışması, %16,4'ünün deney kontrol çalışması, %4,1'inin yarı deneme modeli çalışması, %9,6'sının müdahale çalışması, %6,8'inin yarı deneysel prospektif tanımlayıcı ilişki arayıcı çalışma, %17,8'inin deneysel, %2,7'sinin kontrol gruplu yarı deneme çalışması, %30,1'inin randomize kontrollü çalışma, %1,4'ünün öntest son test yarı deneysel çalışma ve yine %1,4'ünün öntest son test deneysel çalışma şeklinde tanımlandığı bulunmuştur.

Methodolojik çalışmalara bakıldığında %33,3'ünün metodolojik ve tanımlayıcı, %40'sinin ölçek geliştirme, %6,7'sinin de metodolojik randomize çalışma, %20'sinin geçerlik güvenirlik metodolojik analitik çalışma olduğu görülmüştür. Nitel çalışmaların %16,7'sinin nitel ve yarı deneysel, %16,7'sinin nitel ve deneysel, %16,7'sinin fenomenolojik yaklaşımlı karma araştırma deseninde olduğu, %16,7'sinin fenomenolojik kalitatif bir çalışma olduğu ve son olarak %33,3'ünün de nitel-nicel birlikte karma tip çalışmalar olduğu belirtilmiştir. Doktora tez çalışmaları arasında analitik çalışmalar incelendiğinde çalışmaların prevalans durum saptama çalışması (%50) ve çapraz desenli tek kör nitelikli çalışma (%50) şeklinde tanımlandığı görülmüştür.

Lisansüstü tezlerin konu dağılımı

Tezlerin konularına bakıldığında yüksek lisans tezlerinin sıklıkla %18,6'sının hematoloji-onkoloji, %15,3'ünün kalp damar hastalıkları ve %12,7'dinin endokrinoloji alanlarına yönelik yapıldığı belirlenmiştir. Doktora tezlerinin ise sıklıkla endokrinoloji (%16,7), kalp damar hastalıkları (15, 6) ve hematoloji-onkoloji (%15,6) alanlarında yapıldığı saptanmıştır (Tablo 2).

Lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı

Tez çalışmalarının yıllara göre dağılımlarına bakıldığında yüksek lisans tezlerinin 26 tanesi 2015, 31 tanesi 2016 ve 28 tanesi 2018 yılına aittir. Doktora tezlerinin 10 tanesi 2012, 14 tanesi 2013, 12 tanesi 2014 yılına aittir (Şekil 1).

Tartışma

Hemşirelik alanında yapılan bilimsel araştırmalar, hemşirelerin sistematik düşünme becerisini geliştirmenin yanı sıra hemşirelik uygulamalarına pozitif katkı sağlayacak teorik bilgiyi de artırmaktadır (13). Bu çalışmada iç hastalıkları hemşireliği alanında yapılmış 332 lisansüstü tez incelenmiştir. Çalışmada yüksek lisans tez sayısının (%71,1), doktora tez sayısının (%28,9) yaklaşık üç katını oluşturduğu görülmektedir (Tablo 1). Bu durumun hemşirelik alanında doktora programı sayısının yüksek lisansa göre az olmasına, doktora programı açılması için ge-

rekli şartların yüksek lisansa göre daha ağır olmasına bağlı olabileceği düşünülmektedir (14, 15). Buna ek olarak, 6283 sayılı Hemşirelik Kanununun 9. Maddesi, "Hemşirelikle ilgili yönetim görevlerinde lisans ve lisansüstü eğitime sahip hemşirelerin rüçhan hakları vardır." şeklindedir. Bu kanun doğrultusunda hazırlanan Hemşirelik Yönetmeliği'nin 10. Maddesinde ise klinik alanda sorumlu hemşirelerin alanlarında "uzman" hemşireler olması hükmü yer almaktadır (16). Bu kanun ve hüküm çerçevesinde kliniklerde çalışan sorumlu hemşirelerin ya da sorumlu hemşire olmak isteyen hemşirelerin yüksek lisans programlarında sayıyı arttırdığı akla gelmektedir. Literatüre bakıldığında benzer çerçevede yapılan yayınlardan Yılmaz ve ark. (17) çalışmada incelen tezlerin %79,2'sinin yüksek lisans, %20,8'inin ise doktora tezi, Ardahan ve Özsoy (18) tarafından yapılan çalışmada %82,9'u yüksek lisans, %17,1'i doktora tezi, Emiroğlu ve ark. (19) tarafından yapılan çalışmada incelenen tezlerin %86,7'sinin yüksek lisans tezi olduğu belirtilmektedir (17-19). Yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerinden daha fazla olduğu görülmektedir. Bu durumun, doktora programlarının yüksek lisansa göre daha sınırlı kurumlarda verilmesi, doktora eğitim programlarının öğrenci kontenjanlarının daha az olması ve doktora yapabilmek için yüksek lisans yapmış olma şartının olmasının etkili olabileceği düşünülmektedir. Bunların yanında doktora sürecinin daha uzun olması, çalışma yaşamında hemşirelerin nöbetli çalışma koşulları, yaşam sürecindeki sosyal rol değişiklikleri (düğün doğum vb) nedeniyle bireysel önceliklerin değişiminin de rol oynayabileceği akla gelmektedir.

Tezlerin konu dağılımları incelendiğinde hem yüksek lisans hem de doktora programı kapsamında yapılan tezlerde ilk sıraları hematoloji-onkoloji, kalp damar hastalıkları ve endokrinoloji konularının aldığı görülmektedir (Tablo 2). Bu sonuç şaşırtıcı değildir ve sonucun tezlerin toplumda sık görülen hastalıklara yönelik düşünülerek planlandığının da bir göstergesi olduğu düşünülmektedir. Günümüzde kalp ve damar hastalıkları, kanserler ve diyabet tüm toplumları etkileyen başlıca bulaşıcı olmayan kronik hastalıkları oluşturmaktadır ve bu kronik hastalıklar tüm ülkelerde toplumların demografik ve epidemiyolojik dönüşümlerinin bir sonucu olarak artmaktadır (20).

Çalışmamızda tezlerin yıllara göre dağılımına bakıldığında genel olarak, yıl geçtikçe tez sayısının arttığı görülmekle birlikte, yüksek lisans tezlerinin en fazla 2018 yılında, doktora tezlerinin en fazla 2010 ve 2013 yılında olduğu görülmektedir (Şekil 1). Bu da literatüre benzer bir sonuç olup aynı zamanda da olağan bir durumdur. Çünkü küresel rekabette ülkemizin belirlenen hedeflerine ulaşmasında, toplumun gelişiminin sağlanmasında lisansüstü eğitimler önem kazanmaktadır. Ayrıca ülkemizin 2023 hedeflerinden biri de olan Türkiye'nin dünyanın ilk on ekonomisi arasına girmesi için daha yoğun Ar-Ge ve inovasyon çalışmalarının sürdürülmesi bir gerekliliktir (21).

Emiroğlu ve ark. (19) tarafından yapılan çalışmada yüksek lisans tezlerinin en fazla 2009 yılında yapıldığı görülürken, Candan Dönmez ve ark. (22) cerrahi hastalıkları hemşireliği alanındaki doktora tezlerinin incelediği çalışmada ve Tel ve Sabancıoğulları'nın (23) psikiyatri hemşireliği alanındaki doktora tezlerinin incelediği çalışmada ise son yıllara yaklaştıkça doktora tez sayısının arttığı belirtilmektedir. Son zamanlarda

bilimsel alanda yapılan çalışmaların sayısı hızla artmasının, bilimsel araştırmalarda maliyet, etkinlik ve kalite kavramlarının giderek önem kazanması, üretilen bilginin güvenilirliği, ulaşılabilirliği, kullanım kolaylığı ve güncelliği gibi kavramları önemli hale gelmesinin etkili olduğu belirtilmektedir (24). Aynı zamanda bu artışın YÖK ya da diğer kurumların (MEB) akademik personel yetiştirilmesi kapsamında yürüttüğü programlarının da etkisi olduğu düşünülmektedir. Bu durum, öğrencilerin lisans mezuniyeti sonrası araştırma, kanıta dayalı uygulama ve güncel bilgiye ulaşma çabasını göstermesi bakımından önemlidir.

Farklı disiplinlerde olduğu gibi hemşirelik alanında da bilgi ve beceriyi geliştirmede, bakım uygulamalarını bilimsel kanıtlara dayandırma, sağlığı geliştirme ve iyileştirmede lisansüstü programlar önemlidir (25). Üniversitelerde yüksek lisans ve doktora eğitimi gün geçtikçe yaygınlaşmaktadır. Yüksek lisans eğitimi, bireyin bir bilim alanında bilgi ve beceri edinmesini, gerekli bilgiye ulaşmasını, etik kurallar çerçevesinde bu bilgiyi uygulayabilmesini, yorumlamasını, başkalarıyla paylaşmasını, bilimsel araştırma yapmasını sağlar (26-28). Doktora eğitimi ise kişinin bağımsız araştırma yapmasını, bilimsel olayları eleştirel bakış açısıyla irdeleyebilmesini, kanıtları kullanmasını, kuram ve modellere dayalı uygulamalar yapmasını amaçlar (27, 29). Yapılan bu çalışmada da yüksek lisans programı kapsamında yapılan tezlerin tanımlayıcı ağırlıklı (%67,4) olduğu; bilimsel bilgiye ulaşmada bilgi ve becerinin gelişimine katkı sağlama-yaya yönelik çalışmalar olduğu görülmektedir. Doktora programı kapsamında yapılan tezlere bakıldığında durumun yüksek lisans programında yapılan tezlerden biraz daha farklılaştığı; ağırlıklı olarak deneysel (%76) ve kapsamlı çalışma gerektiren araştırmalar olduğu dikkati çekmektedir. Bu sonuç lisansüstü eğitim programlarının farklılığından doğan olağan bir sonuçtur. Ancak, bu durum ülkelere göre değişmektedir. Deneysel tezler Amerika'da yüksek lisans diploması almak için, İsveç'te ise lisans diploması almak için gerekmektedir (18). Belirli bir girişimin uygulanabilirliğinde kanıt niteliğinde bilginin kaynağı olarak gösterilen randomize kontrollü çalışmalar (RKÇ) uygulamaya yönelik kararlar verilmesinde ikinci düzeyde kanıt olarak kabul edilmekte ve birinci düzeyde kanıt kabul edilen sistematik derleme ve meta-analizler için de temel kaynak oluşturmaktadır (30). Çalışmamızda, doktora tezlerinin çoğunluğunun (%76) deneysel çalışma olmasına rağmen, bunların yarısından azını (%30,1) randomize kontrollü çalışmalar oluşturmaktadır. Bu durum bize iç hastalıkları hemşireliği doktora programında daha fazla randomize kontrollü çalışmaların olması gerektiği konusunu düşündürmektedir.

Sonuç

Çalışma kapsamında incelenen tezlerin daha çok yüksek lisans programında yürütüldüğü ve tanımlayıcı nitelikte olduğu görülmektedir. Doktora programında yürütülen tezlerin ise ağırlıklı olarak deneysel çalışmalar olduğu belirlenmiştir. Ülkemizde de iç hastalıkları hemşireliği alanında yapılan tezlere bakıldığında diğer ülkelere benzer olarak doktora çalışmalarının daha az olduğu dikkati çekmektedir. Özellikle doktora programlarında deneysel uygulamayı kapsayan ve açık bir şekilde uygulamaya katkı sağlayabilecek nitelikte çalışma-

ların yapılıyor olmasının ülkemizin Ar-Ge çalışmalarına katkı sağlayacağı düşünülmekte ve doktora tez çalışmalarına önem verilmesi, dikkat çekilmesi ve ülke önceliklerinin gözetilerek planlanması önerilmektedir.

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Ege University Scientific Research and Publication Boards-Health Sciences Scientific Research and Publication Board (No: 56-2017).

Informed Consent: N/A.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – E.O., E.K.; Design – E.O., E.K.; Supervision – E.O.; Resources – E.K., E.O.; Materials – E.K., E.O.; Data Collection and/or Processing – E.K., E.O.; Analysis and/or Interpretation – E.K., E.O.; Literature Search – E.K., E.O.; Writing Manuscript – E.K., E.O.; Critical Review – E.O., E.K.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulları-Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan (No: 56-2017) alınmıştır.

Hasta Onamı: Uygulanabilir değil.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – E.O., E.K.; Tasarım – E.O., E.K.; Denetleme – E.O.; Kaynaklar – E.K., E.O.; Malzemeler – E.K., E.O.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – E.K., E.O.; Analiz ve/veya Yorum – E.K., E.O.; Literatür Taraması – E.K., E.O.; Yazıyı Yazan – E.K., E.O.; Eleştirel İnceleme – E.O., E.K.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Kaynaklar

1. Ergöl Ş. Türkiye'de Yükseköğretimde Hemşirelik Eğitimi. Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2011; 3: 152-5. [\[Crossref\]](#)
2. Bayık A. Ülkemizde Hemşirelik Eğitiminin Gelişimi ve Öğretime İlişkin Sorunlar. Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 1991; 7: 29-40.
3. Kocaman G. Türkiye'de Hemşirelik Eğitim Sorunları ve Çözüm Araştırmaları. Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2004. Özel Baskı (Genişletilmiş 2004 Baskısı): 119-50.
4. Akdemir N, Özdemir L, Akyar İ. Türkiye'de Mezuniyet Sonrası Eğitim Kapsamında İç Hastalıkları Hemşirelik Eğitiminin Durumu. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi 2011; 14: 50-8.
5. Metin ZG. Tek Cihazda Birleştirilen İnfüzyon Ve Beslenme Pompasının Tasarımı ve Klinikte Uygulanması. (Yükseklisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara. 2013.
6. Erikli HN, Akyol A. Kardiyopulmoner Resüsitasyon Eğitiminde Anlatım Yöntemi ile Mobil Öğrenme Yöntemi Etkinliğinin Karşılaştırılması. (Yükseklisans Tezi), Ege Üniversitesi, İzmir. 2018.

7. Bakioğlu A, Gürdal A. Lisansüstü Tezlerde Danışman ve Öğrencilerin Rol Algıları: Yönetim için Göstergeler. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2001; 21: 9-18.
8. Tarman B, Acun, İ, Yüksel Z. Sosyal Bilgiler Eğitimi Alanındaki Tezlerin Değerlendirilmesi. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2010; 9: 725-46.
9. Kurtoğlu M, Seferoğlu SS. BÖTE Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. IV. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı. Yıldız Teknik Üniversitesi, 4-7 Mayıs 2012.
10. Aktan O. Stratejik Planlama Alanında Yapılan Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi. Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi 2014; 2: 12-31.
11. Karasar N. Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 28. Baskı. Ankara: Nobel Yayınevi. 2014.
12. Yıldırım A, Şimşek H. Qualitative Research Methods in the Social Sciences. Ankara: Seçkin Publications. 2013.
13. Sucu G, Dicle A, Saka O. Hemşirelikte Klinik Karar Verme, Etkileyen Etmenler ve Karar Verme Modelleri. Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2012; 9: 52-60.
14. Kocaman G, Arslan Yürümezoğlu H. Türkiye'de Hemşirelik Eğitiminin Durum Analizi: Sayılarla Hemşirelik Eğitimi (1996-2015). Yükseköğretim ve Bilim Dergisi 2015; 5: 255-62.
15. Yüksek Öğretim Kurumu. Available from: <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/idari-birimler/egitim-ogretim-dairesi/yuksek-lisans>.
16. Resmi Gazete. Available from: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100308-4.htm>.
17. Yılmaz A, Yazgan EÖ, Dur B, Salman F, Demir A. Türkiye'de Hemşirelik Lisansüstü Tezlerinin Yayın Olma Durumu: Bibliyometrik Çalışma (1977-2016). Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi 2017; 19.
18. Ardahan M, Özsoy S. Türkiye'de Hemşirelik Araştırmalarındaki Eğilimler: Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri Üzerine Bir Çalışma. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi 2015; 4: 516-34.
19. Emiroğlu ON, Kuru N, Çopur EÖ. Türkiye'de 2009-2016 Yılları Arasında İş Sağlığı Hemşireliği Alanında Yürütülen Lisansüstü Tezlerin Değerlendirmesi. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2018; 5: 116-27. [Crossref]
20. Ergör G. Türkiye Kronik Hastalıklar ve Risk Faktörleri Sıklığı Çalışması. TC Sağlık Bakanlığı Türkiye Halk Sağlığı Kurumu 2013; Ankara: 1-3.
21. Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu. Ulusal Yenilik Sistemi 2023 Yılı Hedefleri [2011/101]. Available from: https://www.tubitak.gov.tr/tubitak_content_files/BTYPD/BTYK/btyk23/2011_101.pdf.
22. Candan Dönmez Y, Soyer Geçkil Ö, Yavuz Van Giersbergen M. Türkiye'de Yapılan Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Doktora Tezlerinin İncelenmesi (1991-2015). Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2018; 15: 248-55.
23. Tel H, Sabancıoğulları S. Psikiyatri Hemşireliği Doktora Tezlerinin Özellikleri. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi 2014; 7.
24. Karagözoğlu Ş. Bilim, Bilimsel Araştırma Süreci ve Hemşirelik. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi 2006; 64-71.
25. Boore J. Postgraduate Education in Nursing: A Case Study. J Adv Nurs 1996; 23: 620-9. [Crossref]
26. Erdil F, Bayraktar N. Hacettepe Üniversitesinde Hemşirelikte Lisansüstü Eğitimin Gelişimi. I. Uluslararası 5. Ulusal Hemşirelik Eğitimi Kongresi 2001; 199-202.
27. Jennifer RP, Boore RN. Postgraduate Education in Nursing: A Case Study. J Adv Nurs 1995; 23: 620-9. [Crossref]
28. Leegwater M, Vercruysse N. Working on the European Dimension of Quality. Report of the International Conference, 2003.
29. Tosun İ. Doktora Eğitiminde Öğrenci-Tez Danışmanı İlişkisi. Available from: <http://www.yok.gov.tr>.
30. Akın B, Koçoğlu D. Randomize Kontrollü Deneyler. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 2017; 4:73-92.